

DVOJJAZYČNÁ KNIHA
PRO POKROČILÉ

ve spolupráci
s akademickou obcí

Friedrich Schiller

DIE RÄUBER LOUPEŽNÍCI

pro výuku upravili Jana Navrátilová a Jan Budňák

Německo-český
zrcadlový text
Jazykové komentáře
Cvičení
Slovníček

MP3

Namluveno rodilými mluvčími

edika.

Friedrich Schiller

Loupežníci

Die Räuber

Edika
Brno
2013

Loupežníci

Die Räuber

Friedrich Schiller

Pro výuku upravila a přeložila: Jana Navrátilová

Didaktizace: Jan Budňák

Odborná korektura: Felix Ruschke, Jan Budňák

Ilustrace: Ján Kurinec

Obálka: Martin Sodomka

Odpovědná redaktorka: Kateřina Hošková

Technický redaktor: Jiří Matoušek

CD nahráno: Studio 22

Režie a editace nahrávky, hudba: Mario Buzzi

Německé hlasy: Hana Kraft, Felix Ruschke, Jakob Altmann

Fotografie na zadní straně obálky převzata z Wikimedia commons.

Objednávky knih:

www.albatrosmedia.cz

eshop@albatrosmedia.cz

bezplatná linka 800 555 513

ISBN 978-80-266-0036-7

Vydalo nakladatelství Edika v Brně roku 2013 ve společnosti Albatros Media a.s. se sídlem Na Pankráci 30, Praha 4. Číslo publikace 18 238.

© Albatros Media a. s. Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být kopírována a rozmnožována za účelem rozšiřování v jakékoli formě či jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu vydavatele.

1. vydání

ALBATROS MEDIA a.s.

Slovo úvodem

Milí čtenáři!

Pociťujete zdrženlivý odstup při slovech – světoví klasikové, klasická díla, nebo vám dokonce naskakuje husí kůže, když slyšíte termín „povinná četba“?

Dovolte, abychom se vás pokusili přesvědčit, že se za tím mohou skrývat zajímavé i dobrodružné příběhy, že problémy, které literární postavy řeší, nám mohou být dokonce i dnes blízké. Vždyť touha po lásce, spravedlnosti, nenávist, žárlivost, radost, smutek, hlad po penězích, honba za slávou, závist, škodolibost... to všechno důvěrně známe, ať se to odehrávalo v minulých stoletích nebo jde o naši současnost.

Jména jako Fridrich Schiller, Johann Wolfgang Goethe a další reprezentují velké osobnosti německé i světové literatury. Tak je známe z učebnic. Ale přesto to byli normální lidé se všemi chybami, touhami, vášněmi, byli také mladí, nerozvážení, plní ideálů, také chtěli tvořit lepší svět.

Drama, které vám v této knize nabízíme, vzniklo v době, která se v německé literatuře příznačně nazývá Sturm und Drang – období bouře a vzdoru. Hlavní důraz klade na hluboce prožívané city, vášně, hrdinové se pohybují neustále v extrémních situacích a pohříchu většinou končí tragicky.

Dílo je dramatickou prvotinou mladého autora, Schiller měl jen něco málo přes dvacet let, když je psal. Vytvořil dílo plné vášně a touhy po svobodě. Nejvyššími hodnotami pro něho jsou svoboda, čest a spravedlnost.

Karel Moor je prototyp romantického hrdiny, který má všechno, co takový hrdina má mít a sympatie si získává svým temperamentem, schopností prožívat city a vášně naplno a beze zbytku.

Ponořte se do četby a přeneste se do světa, kde láska je vždy věrná, čistá a nesmrtelná, zloba nezkrotná, zoufalství bezedné a zrada propastná!

Na konci knihy najdete cvičení vhodná před četbou, během četby i po četbě. Hodí se především do hodin německého jazyka na středních a vysokých školách. Věříme, že studentům pomohou lépe dramatu i celé době porozumět. Následuje slovník, ve kterém naleznete méně známá, případně v současném jazyce méně obvyklá slova. Celé drama si můžete poslechnout na přiloženém CD.

Přejeme mnoho krásných zážitků a příjemně strávených chvil!

Friedrich Schiller

Die Räuber

Personen

Maxmilian, *regierender Graf von Moor*

Karl } *seine Söhne*
Franz }

Amalia von Edelreich, *Nichte des Grafen*

Spiegelberg
Schweizer
Grimm
Razmann
Schufferle
Roller
Kosinsky
Schwarz

} *Libertiner, nachher Banditen*

Hermann, *Bastard von einem Edelmann*

Daniel, *ein alter Diener im Moorischen Hause*

Pastor Moser

Ein Pater

Räuberbande

Nebenpersonen

Der Ort der Geschichte ist Deutschland,
die Zeit der Geschichte um die Mitte des achtzehnten Jahrhunderts.

Friedrich Schiller

Loupežníci

Osoby

Maxmilian, *vládnoucí hrabě z Mooru*

Karel } *jeho synové*
Franz }

Amalie z Edelreichu, *neteř hraběte*

Spiegelberg

Schweizer

Grimm

Razmann

Schuffterle

Roller

Kosinsky

Schwarz

} *libertini¹, později bandité*

Hermann, *levoboček jednoho šlechtice*

Daniel, *starý sluha v domě Moorových*

Pastor Moser

Farář

Loupežnická tlupa

Vedlejší osoby

Místo děje je Německo,

příběh se odehrává kolem poloviny osmnáctého století.

¹ Libertin – propuštěný otrok ve starověkém Římě; v novověku člověk volných mravů nebo (náboženských) názorů. U Schillera jednorázové označení banditů a loupežníků.

Erster Akt

Franken. Saal im Moorischen Schloss.

Franz, der alte Moor

Franz: Aber ist Euch auch wohl, Vater?

Der alte Moor: Ganz wohl, mein Sohn – was hattest du mir zu sagen?

Franz: Die Post ist angekommen – ein Brief von unserm Korrespondenten in Leipzig –

Der alte Moor *begierig:* Nachrichten von meinem Sohn Karl?

Franz: Hm! hm! – So ist es. Aber ich fürchte – ich weiß nicht – ob ich – Eurer Gesundheit? – Ist Euch wirklich ganz wohl, mein Vater?

Der alte Moor: Wie dem Fisch im Wasser! Von meinem Sohne schreibt er? – Wie kommst du zu dieser Besorgnis? Du hast mich zweimal gefragt.

Franz: Wenn Ihr krank seid – ich will zu gelegener Zeit zu Euch reden. *Halb vor sich.* Diese Zeitung ist nicht für einen zerbrechlichen Körper.

Der alte Moor: Gott! Gott! Was werd' ich hören?

Franz: Lasst mich vorerst auf die Seite gehn und eine Träne des Mitleids vergießen um meinen verlorenen Bruder. – Ich sollte schweigen auf ewig – denn er ist Euer Sohn; ich sollte seine Schande verhüllen auf ewig – denn er ist mein Bruder. – Aber Euch gehorchen ist meine erste, traurige Pflicht – darum vergeb mir!

Der alte Moor: O Karl! Karl! Wüsstest du, wie deine Aufführung das Vaterherz foltert! Wie eine einzige frohe Nachricht von dir meinem Leben zehn Jahre zusetzen würde – da mich nun jede, ach! – einen Schritt näher ans Grab rückt!

Franz: Ist es das, alter Mann, so lebt wohl – wir alle würden noch heute die Haare ausraufen über Eurem Sarge.

Der alte Moor: Bleib! – Es ist noch um den kleinen kurzen Schritt zu tun – *Indem er sich niedersetzt.* Die Sünden seiner Väter werden heimgesucht im dritten und vierten Glied – lass ihn's vollenden.

Franz *nimmt den Brief aus der Tasche:* Ihr kennt unseren Korrespondenten! Seht! Den Finger meiner rechten Hand wollt' ich drum geben, dürft' ich sagen, er ist ein Lügner, ein giftiger Lügner – fasst Euch! Ihr vergeb mir, wenn ich Euch den Brief nicht selbst lesen lasse – noch dürft Ihr nicht alles hören.

Der alte Moor: Alles, alles – mein Sohn.

Franz *liest:* „Leipzig, vom 1. Mai. – Verbände mich nicht eine unverbrüchliche Zusage, Dir auch nicht das geringste zu verhehlen, was ich von den Schicksalen

První dějství

Franky. Sál v zámku hraběte Moora.

Franz, starý Moor

Franz: Je vám dobře, otče? Vypadáte tak bledý.

Starý Moor: Docela dobře, synu – cos mi to chtěl říct?

Franz: Přišla pošta – dopis od našeho dopisovatele v Lipsku –

Starý Moor *dychtivě:* Zprávy o mém synu Karlovi?

Franz: Hm! hm! – Je to tak. Ale bojím se – nevím – zda – vašemu zdraví? – Je vám skutečně docela dobře, otče?

Starý Moor: Jako rybě ve vodě! O mém synovi píše? – Jak to, že máš takovou starost? Už dvakrát ses mě ptal.

Franz: Jestli jste nemocný – chci vám to sdělit v příhodnější dobu. *Zpola pro sebe.* Tato novina není pro křehké tělo.

Starý Moor: Bože! Bože! Co to uslyším?

Franz: Nechte mě nejprve odejít stranou a uronit slzu soucitu s mým ztraceným bratrem. – Měl bych mlčet navždy – neboť je to váš syn; měl bych jeho ostudu navždy zahalit – neboť je to můj bratr. – Ale vás poslechnout je moje první, smutná povinnost – proto mi odpusťte!

Starý Moor: Ó Karle! Karle! Kdybys věděl, jak tvé chování trápí otcovské srdce! Jak by jediná radostná zpráva o tobě přidala mému životu deset let – tak mě teď každá, ach! posunuje o krok blíže ke hrobu!

Franz: Je-li to tak, starý pane, tak sbohem – my všichni bychom si ještě dnes rvali vlasy nad vaší rakví.

Starý Moor: Zůstaň! – Už jde jen o jeden malý krátký krok – *Mezitím si sedá.* Hříchy otců budeme navštíveni ve třetím a čtvrtém koleni – nech ho, ať to dokončí.

Franz *vytahuje dopis z kapsy:* Znáte našeho dopisovatele! Podívejte! Prst své pravé ruky bych za to dal, abych mohl říct, že je to lhář, jízlivý lhář – uklidněte se! Prominete mi, když vás samotného nenechám ten dopis číst – ještě nesmíte všechno slyšet.

Starý Moor: Všechno, všechno – synu.

Franz *čte:* „ Lipsko, 1. května. – Kdyby mě nevázal neporušitelný slib, že Ti nezamlčím ani to nejmenší, co mohu zaslechnout o osudech Tvého bratra, nejmilejší

Deines Bruders auffangen kann, liebster Freund, nimmermehr würde meine unschuldige Feder an Dir zur Tyrannin geworden sein. Ich kann aus hundert Briefen von Dir abnehmen, wie Nachrichten dieser Art Dein brüderliches Herz durchbohren müssen,“ – *der alte Moor verbirgt sein Gesicht* – „mir ist’s als sähe ich schon Deinen alten, frommen Vater totenbleich“ – Jesus Maria! Ihr seid’s, eh Ihr noch das mindeste wisset?

Der alte Moor: Weiter! Weiter!

Franz: „totenbleich in seinen Stuhl zurücktaumeln. Man hat mir nicht alles entdecken mögen, und von dem wenigen, dass ich weiß, erfährst du nur wenig. Dein Bruder scheint nun das Maß seiner Schande gefüllt zu haben; ich wenigstens kenne nichts über dem, was er wirklich erreicht hat. Gestern um Mitternacht hatte er den großen Entschluss, nach vierzigtausend Dukaten Schulden“ – ein hübsches Taschengeld, Vater! – „nachdem er zuvor die Tochter eines reichen Bankiers entehrt und ihren Galan, einen braven Jungen von Stand, im Duell auf den Tod verwundet, mit sieben andern, die er mit in sein Luderleben gezogen, dem Arm der Justiz zu entlaufen.“ – Vater! Um Gotteswillen, Vater! Wie wird Euch?

Der alte Moor: Es ist genug. Lass ab, mein Sohn!

Franz: Ich schone Eurer – „Man hat ihm Steckbriefe nachgeschickt, die Beleidigte schreien laut um Genugtuung, ein Preis ist auf seinen Kopf gesetzt – der Name Moor“ – Nein! Meine Lippen sollen nimmermehr einen Vater ermorden! *Zerreißt den Brief.* Glaubt es nicht, Vater! Glaubt ihm keine Silbe!

Der alte Moor weint bitterlich: Mein Name! Mein ehrlicher Name!

Franz fällt ihm um den Hals: Schändlicher, dreimal schändlicher Karl! Ahndete mir’s nicht, da er, noch ein Knabe, mit Gassenjungen und elendem Gesindel auf Wiesen und Bergen sich herumhetzte, den Anblick der Kirche wie ein Missetäter das Gefängnis floh, und die Pfennige, die er Euch abquälte, dem ersten Bettler in den Hut warf, während dass wir daheim mit frommen Gebeten und heiligen Predigtbüchern uns erbauten? – Ahndete mir’s nicht, da er die Abenteuer des Julius Cäsar und Alexander Magnus lieber las als die Geschichte des bußfertigen Tobias? – Hundertmal hab’ ich’s Euch geweissagt, denn meine Liebe zu ihm war immer in den Schranken der kindlichen Pflicht – der Junge wird uns alle noch in Elend und Schande stürzen! – O, dass er Moor’s Namen nicht trüge! Dass mein Herz nicht so warm für ihn schlüge!

Der alte Moor: O – meine Aussichten! Meine goldenen Träume!

Franz: Das weiß ich wohl. Das ist es ja, was ich eben sagte. Der feurige Geist, der in dem Buben lodert, sagtet Ihr immer, – diese Offenheit, die seine Seele auf dem Auge spiegelt, – diese Weichheit des Gefühls, – dieser männliche Mut, – dieser kindische Ehrgeiz, und all diese schöne glänzende Tugenden, die im

příteli, už by Tě mé nevinné pero nikdy netýralo. Ze stovky Tvých dopisů mohu pochopit, jak musí tyto zprávy zraňovat Tvé bratrské srdce,“ – *starý Moor skryje tvář* – „je mi, jako bych už viděl Tvého starého zbožného otce k smrti bledého“ – Ježíš Maria! Vy jste zbledl ještě dřív, než se i to nejmenší dozvíte?

Starý Moor: Dál! Dál!

Franz: „k smrti bledého klesat do křesla. Nechtěli mi prozradit všechno a z toho mála, co vím, se dozvíš také jen málo. Zdá se, že Tvůj bratr teď završil míru své hanby; já aspoň nevím nic o tom, čeho skutečně dosáhl. Včera o půlnoci se odhodlal s dluhem čtyřicet tisíc dukátů“ – pěkné kapesné, otče! – „poté co před tím zneuctil dceru jednoho bohatého bankéře a jejího galána, řádného hochy z jejich společnosti, smrtelně zranil v souboji, se sedmi dalšími, které stáhl s sebou k svému neřádnému životu, uprchnout před ramenem justice.“ – Otče! Proboha, otče! Jak je vám?

Starý Moor: Stačí. Nech toho, synu!

Franz: Zachovám váš – „Posílali mu zatykače, uražení se hlasitě dovolávali zadostiučinění, na jeho hlavu byla vypsána cena – jméno Moor“ – Ne! Mé rty ať už nikdy otce nevraždí! *Trhá dopis*. Nevěřte tomu, otče! Nevěřte mu ani slabiku!

Starý Moor hořce pláče: Moje jméno! Moje poctivé jméno!

Franz mu padne kolem krku: Ničemný, třikrát ničemný Karel! Ale neměl jsem už tehdy tušení, když on, ještě chlapec, s uličníky a chudou sebrankou se honil po lukách a horách, při pohledu na kostel prchal jako zločinec před vězením a feniky, které z vás vyloudil, hodil prvním žebračkovi do klobouku, zatímco my jsme se doma zabývali zbožnými modlitbami a svatými knihami kázání? – Nemrzelo mě to, když četl raději dobrodružství Julia Césara a Alexandra Velikého než příběhy Tobiáše kajčnicka? – Stokrát jsem vám to předpovídal, neboť moje láska k němu byla vždy v mezích dětské povinnosti – ten chlapec nás všechny ještě uvrhne do bídy a hanby! – Ó kéž by nenosil jméno Moor! Kéž by moje srdce pro něj tak horce netlouklo!

Starý Moor: Ó – mé naděje! Mé zlaté sny!

Franz: To dobře vím. To je přece to, co jsem právě říkal. Ten ohnivý duch, který v tom chlapci plane, říkal jste stále, – ta otevřenost, s níž se jeho duše odráží v očích, ta citlivost, – tato mužská odvaha, – ta dětinská ctižádost a všechny ty krásné zářivé ctnosti, klíčící v tatínkově chlapečkovi, z něj jednou udělají

Vatersöhnchen keimten, werden ihn dereinst zu einem trefflichen Bürger, zu einem Helden, zu einem großen Manne machen. – Seht Ihr's nun, Vater! – Der feurige Geist hat sich entwickelt, ausgebreitet, herrliche Früchte hat er getragen. Seht diese Offenheit, wie hübsch sie sich zur Frechheit herumgedreht hat! Ah! Seht doch diesen kühnen, unternehmenden Kopf, wie er Pläne schmiedet und ausführt, vor denen die Heldentaten eines Cartouches² verschwinden! O Vater, Vater, Vater! – seht Euch nach einem andern Namen um, sonst deuten Krämer und Gassenjungen mit Fingern auf Euch.

Der alte Moor: Und auch du, mein Franz, auch du? O meine Kinder! Wie sie nach meinem Herzen zielen!

Franz: Ihr seht, ich kann auch witzig sein, aber mein Witz ist Skorpionstich. – Und dann der trockne Alltagsmensch³, der kalte, hölzerne Franz, und wie die Titelchen alle heißen mögen, die Euch der Kontrast zwischen ihm und mir mocht' eingegeben haben – der wird einmal sterben und vergessen werden, wenn der Ruhm dieses Universalkopfs von einem Pole zum andern fliegt. – Ha! Mit gefalteten Händen dankt dir, o Himmel! der kalte, trockne, hölzerne Franz – dass er nicht ist wie dieser!

Der alte Moor: Vergib mir, mein Kind; zürne nicht auf einen Vater, der sich in seinen Plänen betrogen findet. Der Gott, der mir durch Karl Tränen zusendet, wird sie durch dich, mein Franz, aus meinen Augen wischen.

Franz: Ja, Vater, aus Euren Augen soll er sie wischen. Euer Franz wird sein Leben dran setzten, das Eurige zu verlängern! – Ihr glaubt mir das?

Der alte Moor: Du hast noch große Pflichten auf dir, mein Sohn – Gott segne dich für das, was du mir warst und sein wirst!

Franz: Nun sagt mir einmal – wenn Ihr diesen Sohn nicht den Euren nennen müsstet, Ihr wärt ein glücklicher Mann?

Der alte Moor: Franz! Franz! Was sagst du?

Franz: Ist es nicht die Liebe zu ihm, die Euch all den Gram macht? Ohne diese Liebe ist er für Euch nicht da. Ohne diese strafbare, diese verdammliche Liebe ist er Euch gestorben – ist er Euch nie geboren. Liebt Ihr ihn nicht mehr, so ist diese Abart auch Euer Sohn nicht mehr. Er ist Euer Augapfel⁴ gewesen bisher; nun aber, ärgert dich dein Auge, sagt die Schrift, so reiß es aus.

Der alte Moor: Du willst, ich soll meinen Sohn verfluchen?

Franz: Nicht doch! Nicht doch! – Euren Sohn sollt Ihr nicht verfluchen. Was heißt Ihr Euren Sohn? – Dem Ihr das Leben gegeben habt, wenn er sich auch alle ersinnliche Mühe gibt, das Eurige zu verkürzen?

² Známý francouzský zloděj, popravený roku 1721.

³ trocken – *suchý*; Alltagsmensch – *všední člověk*

znamenitého občana, hrdinu, velkého muže. Vidíte to teď, otče! – Ten ohnivý duch se rozvinul, rozšířil, přinesl nádherné plody. Podívejte se na tu otevřenost, jak se obrátila v drzost! Ach, podívejte na tu odvážnou, podnikavou hlavu, jak kuje a provádí plány, před kterými jsou hrdinské činy nějakého Cartouche nevýznamné. Ó otče, otče, otče! – poohlédněte se po jiném jménu, jinak si na vás budou kramáři a uličníci ukazovat prstem.

Starý Moor: Ty také, můj Franzi, i ty? Ó moje děti! Jak se strefujete do mého srdce!

Franz: Vidíte, že umím být i vtipný, ale můj vtip je uštknutím škorpióna. – A pak ten všední suchar, ten chladný, prkenný Franz, a co všechno mají znamenat ty tituly, které by vám snad ukázaly kontrast mezi ním a mnou – který jednou zemře a bude zapomenut, až sláva této univerzální hlavy bude poletovat od pólu k pólu. – Ha! Se sepjatýma rukama vám děkuje, ó nebesa, ten chladný, suchý, prkenný Franz – že není jako on!

Starý Moor: Odpusť mi, dítě; nehněvej se na otce, který zjišťuje, že se ve svých plánech klamal. Bůh, jenž mi sesílá skrze Karla slzy, skrze tebe, můj Franzi, je z mých očí osuší.

Franz: Ano, otče, ať je z vašich očí osuší. Váš Franz dá svůj život za to, aby váš prodloužil. – Věříte mi?

Starý Moor: Leží na tobě ještě velké povinnosti, můj synu – Bůh ti žehnej za to, čím jsi mi byl a čím budeš.

Franz: Tak mi teď řekněte – kdybyste nemusel tohoto syna nazývat svým, byl byste šťastný?

Starý Moor: Franzi! Franzi! Co to říkáš?

Franz: Copak to není láska k němu, která způsobuje všechno to hoře? Bez té lásky pro vás neexistuje. Bez této trestuhodné, této zpropadené lásky pro vás zemřel – nikdy se vám nenarodil. Nemilujete-li ho už, pak tento vyvrhel už není vaším synem. Dosud byl bulvou vašeho oka; ale hněvá-li tě tvé oko, říká Písmo, vyloupni je.

Starý Moor: Chceš, abych svého syna proklel?

Franz: Ale ne! To ne! – Svého syna nemůžete proklít. Koho nazýváte svým synem? – Komu jste dal život, zatím co on vynakládá veškerou myslitelnou námahu, aby ten váš zkrátil?

⁴ der Augapfel – doslova *oční bulva*; wie seinen Augapfel hüten – *chránit jako oko v hlavě*

Der alte Moor: O, das ist allzuwahr! Das ist ein Gericht über mich.

Franz: Seht Ihr's, wie kindlich Euer Busenkind⁵ an Euch handelt! Ist das aber Liebe gegen Liebe? Ist das kindliche Dankbarkeit gegen väterliche Milde, wenn er den Ruhm seiner Väter, der sich schon sieben Jahrhunderte unbefleckt erhalten hat, in einer wollüstigen Minute aufs Spiel setzt? Heißt Ihr das Euren Sohn? Antwortet!

Der alte Moor: Ein unzärtliches⁶ Kind! Ach! aber mein Kind doch! Mein Kind doch!

Franz: Ein allerliebstes, köstliches Kind, dessen ewiges Studium ist, keinen Vater zu haben – O, dass Ihr's begreifen lerntet! Dass Euch die Schuppen fielen vom Auge! Aber Eure Nachsicht muss ihn in seinen Liederlichkeiten befestigen. Ihr werdet freilich den Fluch von seinem Haupte laden; auf Euch, Vater, auf Euch wird der Fluch der Verdammnis fallen.

Der alte Moor: Gerecht! Sehr gerecht! – mein, mein ist alle Schuld!

Franz: Bedenkt, Vater, wenn Ihr ihn seinem Elend auf einige Zeit preisgeben werdet, wird er nicht entweder umkehren müssen und sich bessern? Oder er wird auch in der großen Schule des Elends ein Schurke bleiben, und dann – wehe dem Vater, der die Ratschlüsse einer höheren Weisheit durch Verzärtlung zernichtet! – Nun, Vater?

Der alte Moor: Ich will ihm schreiben, dass ich meine Hand von ihm wende.

Franz: Da tut Ihr recht und klug daran.

Der alte Moor: Dass er nimmer vor meine Augen komme.

Franz: Das wird eine heilsame Wirkung tun.

Der alte Moor zärtlich: Bis er anders worden!

Franz: Schon recht, schon recht – Aber wenn er nun kommt mit der Larve des Heuchlers, Euer Mitleid erweint, Eure Vergebung sich erschmeichelt und morgen hingeht und Eurer Schwachheit spottet im Arm seiner Huren? – Nein, Vater! Er wird freiwillig wiederkehren, wenn ihn sein Gewissen rein gesprochen hat.

Der alte Moor: So will ich ihm das auf der Stelle schreiben.

Franz: Halt! Noch ein Wort, Vater! Eure Entrüstung, fürchte ich, möchte Euch zu harte Worte in die Feder werfen, die ihm das Herz zerspalten würden – und dann – glaubt Ihr nicht, dass er das schon zur Verzeihung nehmen werde, wenn Ihr ihn noch eines eigenhändigen Schreibens wert haltet? Darum wird's besser sein, Ihr überlasst das Schreiben mir.

Der alte Moor: Tu das, mein Sohn. – Ach! es hätte mir doch das Herz gebrochen! Schreib ihm –

Franz schnell: Dabei bleibt's also?

⁵ der Busen – *ňadra; nitro, srdce*; der Busenfreund – *důvěrný přítel*

⁶ zärtlich – *něžný, láskyplný*

Starý Moor: Ó, to je příliš pravdivé! To je soud nade mnou.

Franz: Vidíte, jak nezrale s vámi vaše hýčkané dítě jedná. Je to láska proti lásce? Je to dětská vděčnost proti otcovské shovívavosti, když slávu svých otců, která po sedm století je udržována neposkvřená, v jediné vilné minutě vsadí do hry? To znamená být vašim synem? Odpovězte!

Starý Moor: Tak drsné dítě! Ach! Ale mé dítě! Mé dítě přece!

Franz: Nejoblíbenější, znamenité dítě, jež věčně přemýšlí, jak se zbavit otce – Ó, kéž byste se to naučil chápat! Kéž by vám spadly šupiny z očí! Ale vaše shovívavost ho musí utužit v jeho zhýralostech. Vy ovšem z něho sejmete prokletí; na vás, otče, na vás padne kletba zatracení.

Starý Moor: Zaslouženě! Velmi zaslouženě! Má, má je veškerá vina!

Franz: Pomyslete, otče, vystavíte-li ho na nějaký čas jeho bídě, nebude se muset obrátit a polepšit? Nebo také v té velké škole bída zůstane darebákem, a pak – běda otci, jenž rozhodnutí vyšší moudrosti zničí rozmazlováním! – No, otče?

Starý Moor: Chci mu napsat, že už nad ním nebudu držet ochrannou ruku.

Franz: To uděláte správně a moudře.

Starý Moor: Že mi už nikdy nepřijde na oči.

Franz: To bude působit užitečně.

Starý Moor *láskyplně:* Dokud se nezmění!

Franz: Dobře, dobře – Ale jestliže teď přijde s maskou licoměrníka, vzbudí váš soucit, lichocením si získá vaše odpuštění a zítra odejde a bude se vysmívat vaší slabosti v náručí svých děvek? – Ne, otče! On se dobrovolně vrátí, až bude mít čisté svědomí.

Starý Moor: Tak mu to hned napiši.

Franz: Počkejte! Ještě jedno slovo, otče! Bojím se, že vaše rozhořčení by vám mohlo přivést do pera příliš tvrdá slova, která by mu zlomila srdce – a potom – nemyslíte, že by chápal už jako prominutí, když ho uznáte za hodna vlastnoručního dopisu? Proto bude lepší, když to psaní přenecháte mně.

Starý Moor: Udělej to, synu. – Ach! zlomilo by mi to přece srdce! Napiš mu –

Franz *rychle:* Zůstává tedy při tom?

Der alte Moor: Schreib ihm, dass ich tausend blutige Tränen, tausend schlaflose Nächte – Aber bring meinen Sohn nicht zur Verzweiflung!

Franz: Wollt Ihr Euch nicht zu Bette legen, Vater? Es griff Euch hart an.

Der alte Moor: Schreib ihm, dass die väterliche Brust – ich sage dir, bring meinen Sohn nicht zur Verzweiflung⁷! *Geht traurig ab.*

Franz mit Lachen ihm nachsehend.

Franz: Tröste dich, Alter, du wirst ihn nimmer an diese Brust drücken. Er war aus deinen Armen gerissen, ehe du wusstest, dass du es wollen könntest. Ich hab' einen magischen Kreis von Flüchen um dich gezogen, den er nicht überspringen soll – Glück zu, Franz! Weg ist das Schoßkind – Ich muss diese Papiere vollends aufheben, wie leicht könnte jemand meine Handschrift kennen? *Er liest die zerrissenen Briefstücke zusammen.* – Ich habe große Rechte, über die Natur ungehalten zu sein, und bei meiner Ehre! Ich will sie geltend machen. – Warum bin ich nicht der erste aus dem Mutterleib gekrochen? Warum nicht der einzige? Warum musste sie mir diese Bürde von Hässlichkeit aufladen? Gerade mir? Warum gerade mir die Lappländersnase? Gerade mir dieses Mohrenmaul? Diese Hottentottenaugen? Wirklich, ich glaube, sie hat von allen Menschensorten das Scheußliche auf einen Haufen geworfen und mich daraus gebacken⁸. Wer hat ihr die Vollmacht gegeben, jenem dieses zu verleihen und mir vorzuenthalten? Nein! Nein! Ich tu' ihr unrecht. Gab sie uns doch Erfindungsgeist mit, setzte uns nackt und armselig ans Ufer dieses großen Ozeans Welt – Schwimme, wer schwimmen kann, und wer zu plump ist, geh' unter! Sie gab mir nichts mit; wozu ich mich machen will, das ist nun meine Sache. Wohl gibt es gewisse gemeinschaftliche Pakta, die man geschlossen hat, die Pulse des Weltzirkels zu treiben. Ehrlicher Name! – wahrhaftig eine reichhaltige Münze, mit der sich meisterlich schachern lässt, wer's versteht, sie gut auszugeben.

Ich habe langes und breites von einer sogenannten Blutliebe schwatzen gehört – es ist dein Vater! Er hat dir das Leben gegeben, du bist sein Fleisch, sein Blut – also sei er dir heilig! Ich möchte doch fragen, warum hat er mich gemacht? Doch wohl nicht gar aus Liebe zu mir, der erst ein Ich werden sollte? Hat er mich gekannt, ehe er mich machte? Oder hat er mich gewünscht, da er mich machte? Wusste er, was ich werden würde? Kann ich's ihm Dank wissen, dass ich ein Mann wurde? So wenig, als ich ihn verklagen könnte, wenn er ein Weib aus mir gemacht hätte.

⁷ zur Verzweiflung bringen – doslova *přivést k zoufalství*

⁸ gebacken – doslova *upekla*

Starý Moor: Napiš mu, že jsem tisíc krvavých slz, tisíc bezesných nocí – Ale nedopusť, aby si můj syn zoufal!

Franz: Nechcete si lehnout do postele, otče? Těžce to na vás dopadlo.

Starý Moor: Napiš mu, že otcovská hrud' – říkám ti, jen ať si můj syn nezoufá! *Smutně odchází.*

Franz se za ním dívá s úsměškem.

Franz: Utěš se, starý, už ho nikdy na hrud' nepřitiskneš. Byl z tvé náruče vyrván ještě dřív, než sis uvědomil, že bys to mohl chtít. Zatáhl jsem kolem tebe magický kruh prokletí, který on nepřekročí – Zdař Bůh, Franz! Mazánek je pryč – Musím tyto papíry úplně zničit, jak lehce by někdo mohl poznat můj rukopis? *Sbírá roztrhané kousky dopisu.* – Mám velké právo být vůči přírodě podrážděný a, na mou čest! chci je uplatnit. – Proč jsem nevylezl z matčina těla jako první? Proč ne jediný? Proč na mě musela naložit toto břemeno ošklivosti! Právě na mě? Proč mám nos jako Laponec? Hubu jako mouřenín? Tyhle oči Hotentota? Skutečně, myslím, že naházela na hromadu ze všech lidských druhů to nejohybnější a z toho mě udělala. Kdo jí dal plnou moc jednomu vše propůjčit a mně už dopředu odepřít?

Ne! Ne! Křivdím jí. Dala nám přece do vínku vynalézavého ducha, posadila nás nahé a ubohé na břeh toho velkého oceánu světa – Plav, kdo plavat umíš, a kdo jsi příliš nemotorný, potop se! Mně nedala s sebou nic; čím chci být, to je moje věc. Snad existují určité společné úmluvy, které byly uzavřeny, aby poháněly běh světa. Poctivé jméno! – opravdu cenná mince, se kterou se dá mistrovsky čachrovat, když ji člověk umí správně utrácet.

Slyšel jsem toho mnoho žvanit o takzvaném hlasu krve – je to tvůj otec! Dal ti život, jsi jeho tělo, jeho krev – ať je ti tedy posvátný! Chtěl bych se ale zeptat, proč mě stvořil? Přece snad ne z lásky ke mně, jehož Já teprve mělo vzniknout? Copak mě znal, dříve než mě udělal? Nebo si mě přál, když mě dělal? Věděl, čím bych se chtěl stát? Mohu mu děkovat, že jsem se stal mužem? Tak málo, jako bych mohl žalovat, kdyby mě byl udělal jako ženu.

Sehet also, das ist die ganze Hexerei, die ihr in einen heiligen Nebel verschleiert, unsre Fruchtsamkeit zu missbrauchen. Soll auch ich mich dadurch gängeln lassen? Frisch also! Mutig ans Werk! – Ich will alles um mich her ausrotten, was mich einschränkt, dass ich nicht Herr bin. Herr muss ich sein, dass ich das mit Gewalt ertrotze, wozu mir die Liebenswürdigkeit fehlt. *Ab.*

Schenke an den Grenzen von Sachsen.

Karl von Moor in ein Buch vertieft. Spiegelberg trinkend am Tisch.

Moor legt das Buch weg: Mir ekelt vor diesem tintenklecksenden Säkulum⁹, wenn ich in meinem Plutarch lese von großen Menschen.

Spiegelberg stellt ihm ein Glas hin und trinkt: Den Josephus¹⁰ musst du lesen. Lies ihn, ich bitte dich darum.

Moor: Pfui! Pfui über das schlappe Kastratenjahrhundert, zu nichts nütze, als die Taten der Vorzeit wiederzukäuen und die Helden des Altertums mit Kommentationen zu schinden. Da verrammeln sich die Menschen die gesunde Natur mit abgeschmackten Konventionen, haben das Herz nicht, ein Glas zu leeren, weil sie Gesundheit dazu trinken müssen – fallen in Ohnmacht, wenn sie eine Gans bluten sehen, und klatschen in die Hände, wenn ihr Nebenbuhler die Haare ausrauft über dem Brandschutt seines Hauses.

– So warm ich ihnen die Hand drückte – „nur noch einen Tag“ – Umsonst! – Ins Loch mit dem Hund! – Bitten! Schwüre! Tränen! *Auf den Boden stampfend.* Hölle und Teufel!

Spiegelberg: Und um so ein paar tausend lausige Dukaten –

Moor: Nein, ich mag nicht daran denken! Ich soll meinen Leib pressen in eine Schnürbrust und meinen Willen schnüren in Gesetze. Das Gesetz hat zum Schneckengang verdorben, was Adlerflug geworden wäre. Das Gesetz hat noch keinen großen Mann gebildet, aber die Freiheit brütet Kolosse und Extremitäten aus¹¹. – Ah! – Stelle mich vor ein Heer Kerls wie ich, und aus Deutschland soll eine Republik werden, gegen die Rom und Sparta Nonnenklöster sein sollen. *Er wirft den Degen auf den Tisch und steht auf.*

Spiegelberg aufspringend: Bravo! Bravissimo! Du bringst mich eben recht auf das richtige Kapitel. Ich will dir was ins Ohr sagen, Moor, das schon lang mit mir umgeht, und du bist der Mann dazu – sauf, Bruder, sauf!

Moor nimmt ihn lächelnd bei der Hand: Kamerad! Mit den Narrenstreichen ist's nun am Ende.

⁹ das Säkulum - *století*

¹⁰ Flavius Josephus, židovský historik líčící tragické zničení Jeruzaléma Římany v r. 70 n. l.

Pohledte, to je celá ta magie, která se halí do svaté mlhy, aby zneužila naši schopnost plodit. Mám se tím také nechat ovládat? Tak vzhůru! Směle do díla! – Chci se zbavit všeho kolem, co mě omezuje, abych se stal pánem. Musím být pánem, abych si násilím vynutil to, k čemu mi chybí laskavost. *Odchází.*

Krčma na hranici Saska.

Karel z Mooru zahloubaný do knihy. Spiegelberg popíjí u stolu.

Moor odkládá knihu: Hnuší se mi tohle pokařkané sékulum, když si čtu ve svém Plutarchovi o velikánech.

Spiegelberg před něj staví sklenici a pije: Musíš si přečíst Flavia. Přečti si ho, prosím tě o to.

Moor: Fuj! Fuj tomuto mdlému století kastrátů, nehodí se k ničemu, než aby se stále znova přežvykovaly činy minulosti a hrdinové dávnověku se týrali poznámkami. Tarasí se před zdravou přírodou starobylými názory, nemají odvahu vyprázdnit sklenici, protože k tomu musí pít na zdraví – padají do mdlob, když vidí krváčet husu, a tleskají, když jejich konkurent si rve vlasy nad spáleništěm svého domu.

– Tak vřele jsem jim tiskl ruku – „jen ještě den“ – Nadarmo! Do lochu s tím psem!
– Prosbý! PřísaHy! Slzy! *Dupne do země.* K čertu!

Spiegelberg: A za takových pár tisíc všivých dukátů –

Moor: Ne, nechci na to myslet! Mám své tělo nacpat do šněrovačky a svou vůli sešněrovat do zákonů. Zákony udělaly z letu orlů pochod hlemýžďů. Zákony nevytvořily ještě žádného velikána, to svoboda plodí kolosy a výjimečné zjevy. – Ach! – Postav mě před vojsko chlapů jako já, a z Německa se stane republika, proti níž by Řím a Sparta byly ženské kláštery. *Hodí kord na stůl a vstane.*

Spiegelberg vyskakuje: Bravo! Bravissimo! Přivádíš mě právě ke správné kapitole. Chci ti něco pošeptat do ucha, čím se už dlouho zabýváš, a ty jsi na to ten správný muž – pij, bratře, pij!

Moor ho bere s úsměvem za ruku: Kamaráde! S těmi bláznovskými kousky je konec.

¹¹ ausbrüten – doslova *vysedět (vejce)*

Spiegelberg *stutzig*: Pfui, du wirst doch nicht gar den verlorenen Sohn spielen wollen? Ein Kerl wie du, der mit dem Degen mehr auf die Gesichter gekritzelt hat, als drei Substituten in einem Schaltjahr ins Befehlsbuch schreiben! Geh, geh! Du bist nicht mehr Moor. Weißt du noch, wie tausendmal du, die Flasche in der Hand, den alten Filzen hast aufgezogen und gesagt: Er soll nur drauflos schaben und scharren, du wolltest dir dafür die Gurgel absaufen. – Weißt du noch? He? Weißt du noch? O du heilloser, erbärmlicher Prahlhans! Das war noch männlich gesprochen und edelmännisch, aber –

Moor: Verflucht seist du, dass du mich dran erinnerst! Verflucht ich, das ich es sagte! Aber es war nur im Dampfe des Weins¹², und mein Herz hörte nicht, was meine Zunge prahlte.

Spiegelberg *schüttelt den Kopf*: Nein! Nein! Nein! Das kann nicht sein. Unmöglich, Bruder, das kann dein Ernst nicht sein. Sag Brüderchen, ist es nicht die Not, die dich so stimmt? Die Kräfte wachsen doch in der Not. Der Mut wächst mit der Gefahr; die Kraft erhebt sich im Drang.

Das Schicksal muss einen großen Mann aus mir haben wollen, weil's mir so quer durch den Weg streicht.

Wart, lass mich erst warm werden; du sollst Wunder sehen; dein Gehirnen soll sich im Schädel umdrehen. *Steht auf, hitzig*. Wie es sich aufhellt in mir! Große Gedanken dämmern auf in meiner Seele! Riesenpläne gären in meinem schöpferischen Schädel. Ich erwache, fühle, wer ich bin – wer ich werden muss!

Moor: Du bist ein Narr. Der Wein bramarbasiert aus deinem Gehirne.

Spiegelberg *hitziger*: Spiegelberg, wird es heißen, kannst du hexen, Spiegelberg? Es ist schade, dass du kein General geworden bist, Spiegelberg, wird der König sagen, du hättest die Österreicher durch ein Knopfloch gejagt. Ja, hör' ich die Doktoren jammern, es ist unverantwortlich, dass der Mann nicht die Medizin studiert hat, er hätte ein neues Kropfpulver erfunden. Und Spiegelberg wird es heißen in Osten und Westen, und in den Kot mit euch, ihr Memmen, ihr Kröten, indes Spiegelberg mit ausgespreiteten Flügeln zum Tempel des Nachruhms emporkriecht.

Moor: Glück auf den Weg! Steig du auf Schandsäulen zum Gipfel der Ehre. Im Schatten meiner väterlichen Haine, in den Armen meiner Amalia lockt mich ein edles Vergnügen. Schon die vorige Woche hab' ich meinem Vater um Vergebung geschrieben, hab' ihm nicht den kleinsten Umstand verschwiegen, und wo Aufrichtigkeit ist, ist auch Mitleid und Hilfe. Lass uns Abschied nehmen, Moritz. Wir sehen uns heut, und nie mehr. Die Post ist angelangt. Die Verzeihung meines Vaters ist schon innerhalb dieser Stadtmauern.

¹² im Dampfe des Weins – doslova ve vinných výparech

Spiegelberg *zaraženě*: Fuj, nechceš si přece ještě hrát na ztraceného syna? Chlap jako ty, který čmáral kordem po obličejích víc, než napíšíou tři písaři v přestupném roce do knihy příkazů! Jdi! Jdi! Ty už nejsi Moor. Víš ještě, jak sis tisíckrát, s lahví v ruce, dobíral toho starého šकुdlu a říkals: ať si jen hrabe a kope, ty bys zato propil hrdlo. – Víš ještě? He? Víš ještě? Ach ty zoufalý, žalostný chlubil! To bylo ještě chlapsky řečeno, a aristokraticky, ale –

Moor: Bud' zpropadený, že mi to připomínáš! Zpropadený i já, že jsem to řekl! Ale bylo to ve vinném opojení a moje srdce neslyšelo, čím se vychloubá můj jazyk.

Spiegelberg *potřásá hlavou*: Ne! Ne! Ne! To nemůže být! Nemožné, bratře, to nemůžeš myslet vážně. Řekni, bratříčku, je to nouze, která tě k tomu vede? Síly přece v nouzi rostou. Odvaha roste s nebezpečím; síla se pozvedá pod tlakem.

Osud ze mne musí chtít mít velkého muže, protože mi stále hází klacky pod nohy.

Počkej, nech mě se rozehrát; uvidíš zázrak; mozeček se ti bude v lebce otáčet. *Vstává, zaníceně*. Jak se ve mně rozjasnilo! Velké myšlenky se probouzejí v mé duši! Obrovské plány vírou v mé tvořivé hlavě. Probouzím se, cítím, kdo jsem – kým musím být!

Moor: Jsi blázen. To se z tvého mozku chvástá víno.

Spiegelberg *vášnivěji*: Spiegelberg se to bude nazývat, umíš čarovat, Spiegelbergu? Je škoda, že ses nestal generálem, řekne král, byl bys hnal Rakušany knoflíkovou dírkou. Ano, slyším naříkat doktory, je nezodpovědné, že tento muž nestudoval medicínu, byl by vynalezl nový lék na strumu¹³. A Spiegelberg se to bude ozývat na východě i na západě, a do hajzlu s vámi, vy skety, vy ropuchy, zatímco Spiegelberg se s roztaženými křídly vznese k chrámu posmrtné slávy.

Moor: Šťastnou cestu! Vystup na sloupech hanby k vrcholům cti. Ve stínu mého otcovského háje, v náručí mé Amálie mě láká vzácné potěšení. Už minulý týden jsem otci napsal o odpuštění, nezamlčel jsem ani ty nejmenší okolnosti, a kde je upřímnost, tam je také soucit a pomoc. Rozlučme se, Moritz. Vidíme se dnes naposledy. Pošta dorazila. Odpuštění mého otce je už uvnitř zdí tohoto města.

¹³ struma = zduření štítné žlázy

Schweizer, Grimm, Roller, Schufterle, Razmann treten auf.

Roller: Wisst ihr auch, dass man uns auskundschaftet?

Grimm: Dass wir keinen Augenblick sicher sind, aufgehoben zu werden?

Moor: Mich wundert's nicht. Es gehe, wie es will! Saht ihr den Schwarz nicht? Sagt' er euch von keinem Brief, den er an mich hätte?

Roller: Schon lang sucht er dich; ich vermute so etwas.

Moor: Wo ist er, wo, wo? *Will eilig fort.*

Roller: Bleib! Wir haben ihn hierher beschieden. Du zitterst?

Moor: Ich zittre nicht. Warum sollt' ich auch zittern?

Kameraden! Dieser Brief – freut euch mit mir! Ich bin der Glücklichsste unter der Sonne, warum sollt' ich zittern?

Schwarz tritt auf.

Moor fliegt ihm entgegen: Bruder! Bruder! Den Brief! den Brief!

Schwarz gibt ihm den Brief, den er hastig aufbricht: Was ist dir? Wirst du nicht wie die Wand?

Moor: Meines Bruders Hand!

Schwarz: Was treibt denn der Spiegelberg?

Grimm: Der Kerl ist unsinnig. Er macht Gesten wie beim Sankt-Veits-Tanz.

Schufterle: Sein Verstand geht im Ring herum. Ich glaub', er macht Verse.

Razmann: Spiegelberg! He, Spiegelberg! – Die Bestie hört nicht.

Grimm schüttelt ihn: Kerl! Träumst du, oder – ?

Spiegelberg, der sich die ganze Zeit über mit den Pantomimen eines Projekt-machers im Stubeneck abgearbeitet hat, springt wild auf und packt Schweizer an der Gurgel, der ihn gelassen an die Wand wirft. – Moor lässt den Brief fallen und rennt hinaus. Alle fahren auf.

Roller ihm nach: Moor! Wohin, Moor? Was beginnst du?

Grimm: Was hat er? Was hat er? Er ist bleich wie eine Leiche.

Schweizer: Das müssen schöne Neuigkeiten sein! Lass doch sehen!

Schweizer, Grimm, Roller, Schufterle, Razmann vstupují.

Roller: Víte také, že nás vyslídili?

Grimm: Že si ani okamžik nemůžeme být jisti, že budeme odvoláni?

Moor: Tomu se nedivím. Ať se děje, jak má být! Neviděli jste Schwarze? Neříkal vám něco o dopise, který pro mě má?

Roller: Už tě dlouho hledá; tušil jsem něco takového.

Moor: Kde je, kde, kde? *Chce spěchat pryč.*

Roller: Zůstaň! Zavolali jsme ho sem. Ty se třeseš?

Moor: Netřesu se. Proč bych se měl třást?

Kamarádi! Tento dopis – radujte se se mnou! Jsem nejšťastnější pod sluncem, proč bych se měl třást?

Přichází Schwarz.

Moor *mu běží vstříc:* Bratře! Bratře! Ten dopis! Ten dopis!

Schwarz *mu podává dopis, který on rychle otevírá:* Co je ti? Nejsi jako stěna?

Moor: Rukopis mého bratra!

Schwarz: Copak to tropí Spiegelberg?

Grimm: Ten chlap nemá rozum. Dělá gesta jako při tanci svatého Víta¹⁵.

Schufterle: Zmátl se mu rozum. Myslím, že tvoří verše.

Razmann: Spiegelbergu! Hej, Spiegelbergu! – Ta bestie neslyší.

Grimm *s ním třese:* Chlape! Sniš, nebo – ?

Spiegelberg, který se celou dobu dřel v rohu místnosti s pantomimou tvůrce projektu, divoce vyskočí a popadne Schweizera za hrdlo, ten s ním chladnokrevně praští o zed'. – Moor upustí dopis a utíká ven. Všichni vyběhají.

Roller *za ním:* Moore! Kampak, Moore? Co děláš?

Grimm: Co je mu, co je mu? Je bledý jako mrtvola.

Schweizer: To musejí být pěkné novinky! Ukaž!

Roller *nimmt den Brief von der Erde und liest*: „Unglücklicher Bruder!“ der Anfang klingt lustig. „Nur kurz muss ich Dir melden, dass Deine Hoffnung vereitelt ist. – Du sollst hingehen, lässt Dir der Vater sagen, wohin Dich Deine Schandtaten führen. Auch, sagt er, werdest Du Dir keine Hoffnung machen, jemals Gnade zu seinen Füßen zu erwimmern, wenn Du nicht gewärtig sein wollest, im untersten Gewölb seiner Türme mit Wasser und Brot so lang traktiert¹⁴ zu werden, bis Deine Haare wachsen wie Adlersfedern, und Deine Nägel wie Vogelsklauen werden. Das sind seine eigenen Worte. Er befiehlt mir, den Brief zu schließen. Leb wohl auf ewig! Ich bedaure Dich – Franz von Moor.“

Schweizer: Ein zuckersüßes Brüderchen! In der Tat! – Franz heißt das Luder?

Spiegelberg *herbeischleichend*: Von Wasser und Brot ist die Rede? Ein schönes Leben! Da hab´ ich anders für euch gesorgt! Sagt´ ich´s nicht, ich müsst´ am Ende für euch alle denken?

Schweizer: Was sagt der Schafskopf? Der Esel will für uns alle denken?

Spiegelberg: Hasen, Krüppel, lahme Hunde seid ihr alle, wenn ihr das Herz nicht habt, etwas Großes zu wagen.

Roller: Nun, das wären wir freilich, du hast recht, aber wird es uns auch aus dieser Lage reißen, was du wagen wirst? Wird es?

Spiegelberg *mit einem stolzen Gelächter*: Armer Tropf! Aus dieser Lage reißen? Hahaha! – aus dieser Lage reißen? – und auf mehr sinnt dein Fingerhut voll Gehirn nicht? Spiegelberg müsste ein Hasenfuß sein, wenn er mit dem nur anfangen wollte. Zu Helden, sag´ ich dir, zu Freiherrn, zu Fürsten, zu Göttern wird´s euch machen!

Razmann: Das ist viel auf einen Hieb¹⁵, wahrlich! Aber es wird wohl eine halsbrechende Arbeit sein, den Kopf wird´s wenigstens kosten.

Spiegelberg: Es will nichts als Mut; denn was den Witz betrifft, den nehm´ ich ganz über mich. Mut, sag´ ich, Schweizer! Mut! Roller, Grimm, Razmann, Schufterle! Mut! –

Schweizer: Mut? Wenn´s nur das ist – Mut hab´ ich genug, um barfuß mitten durch die Hölle zu gehn.

Spiegelberg: So gefällt mir´s! Wenn ihr Mut habt, tret´ einer auf und sag, er habe noch etwas zu verlieren und nicht alles zu gewinnen! –

Schwarz: Wahrhaftig, da gäb´s manches zu verlieren, wenn ich das verlieren wollte, was ich noch zu gewinnen habe!

Razmann: Ja, zum Teufel! und manches zu gewinnen, wenn ich das gewinnen wollte, was ich nicht verlieren kann.

¹⁴ traktieren – doslova *častovat, zasypávat*

¹⁵ nemoc, při které se končtiny neovladatelně třesou

Roller *zvedne dopis ze země a čte: „Nešťastný bratře!“* začátek zní vesele. „Jen krátce Ti musím oznámit, že Tvá naděje je zmařena. – Máš jít tam, vzkazuje Ti otec, kam Tě vedou Tvé ostudné činy. Také, říká, si nemáš dělat naděje, že si někdy vyfňukáš milost u jeho nohou, jestliže nejsi připraven být tak dlouho v nejhlubším sklepení jeho věže o chlebu a vodě, dokud Ti vlasy nevyrostou jako orlí pera a nehty nebudou jako ptačí drápy. To jsou jeho vlastní slova. Poroučí mi, abych dopis ukončil. Sbohem navždy! Lituji Tě – Franz z Mooru.“

Schweizer: Bratříček sladký jako cukr! Vskutku! – Franz se jmenuje ten neřád?

Spiegelberg *krade se blíž:* O vodě a chlebu je řeč? Krásný život! To jsem se o vás jinak staral! Neříkal jsem, že bych nakonec musel za vás za všechny myslet?

Schweizer: Co to říká, ta skopová hlava? Ten osel za nás chce myslet?

Spiegelberg: Všichni jste zelenáči, mrzáci, chromí psi, když nemáte odvalu riskovat něco velkého!

Roller: No, to bychom zajisté byli, máš pravdu, ale dostane nás to z téhle situace, když budeš riskovat? Dostane?

Spiegelberg *s pyšným úsměvem:* Ty ubožáku! Dostat se z této situace? Hahaha! – z této situace? – a na víc tvůj náprstek mozku nepomyšlí? Spiegelberg by musel být zbabělec, kdyby chtěl jenom s tímhle začít. Budou z vás hrdinové, říkám ti, svobodní páni, knížata, bozi!

Razmann: To je moc najednou, opravdu! Ale bude to asi krkolomná práce, přinejmenším bude hlava v sázce.

Spiegelberg: Nechce to nic než odvalu; neboť co se týká vynalézavosti, беру všechno na sebe. Odvalu, říkám, Schweizere! Odvalu! Rollere, Grimme, Razmanne, Schufterle! Odvalu! –

Schweizer: Odvalu? Jestli jde jen o to – odvaly mám dost, že bych šel bosky prostředkem pekla.

Spiegelberg: Tak se mi to líbí! Máte-li odvalu, vystup jeden a řekni, že máš snad ještě co ztratit a nemusíš všechno získat! –

Schwarz: Skutečně, bylo by mnoho co ztratit, kdybych chtěl ztratit, co musím ještě získat.

Razmann: Ano, k čertu! A mnohé co získat, kdybych chtěl získat, co nemohu ztratit.

¹⁶ auf einen Hieb – doslova *jednou ranou, jedním rázem*

Schufferle: Wenn ich das verlieren müsste, was ich auf Borgs auf dem Leibe trage, so hätt' ich allenfalls morgen nichts mehr zu verlieren.

Spiegelberg: Also denn! *Er stellt sich mitten unter sie mit beschwörendem Ton.* Wenn noch ein Tropfen deutschen Heldenbluts in euren Adern rinnt – kommt! Wir wollen uns in den böhmischen Wäldern niederlassen, dort eine Räuberbande zusammenziehn¹⁷ und – Was gafft ihr mich an? – ist euer bisschen Mut schon verdampft?

Roller: Du bist wohl nicht der erste Gauner, der über den hohen Galgen wegesehen hat – und doch – Was hätten wir sonst noch für eine Wahl übrig?

Spiegelberg: Wahl? Was? Nichts habt ihr zu wählen! Wollt ihr euch mit der Schaufel und Haue um einen Bissen trockenes Brot abquälen? Wollt ihr an der Leute Fenster mit einem Bänkelsängerlied¹⁸ ein mageres Almosen erpressen? Seht, das habt ihr zu wählen!

Roller: So unrecht hat der Spiegelberg eben nicht. Ich hab' auch meine Pläne schon zusammengemacht.

Schufferle: Zum Henker! Ihr ratet nach zu meinen Projekten.

Schweizer *steht auf und gibt Spiegelberg die Hand:* Moritz, du bist ein großer Mann! – oder es hat ein blindes Schwein eine Eichel gefunden.

Schwarz: Vortreffliche Pläne! Wie doch die großen Geister sympathisieren! Jetzt fehlte nur noch, dass wir Weiber und Kupplerinnen würden.

Spiegelberg: Possen, Possen! Und was hindert's, dass ihr nicht das meiste in einer Person sein könnt? Mein Plan wird euch immer am höchsten treiben, und da habt ihr noch Ruhm und Unsterblichkeit. Seht, arme Schlucker! Auch so weit muss man hinausdenken! Auch auf den Nachruhm, das süße Gefühl von Unvergesslichkeit –

Roller: Und obenan in der Liste der ehrlichen Leute! Du bist ein Meisterredner, Spiegelberg, wenn's drauf ankommt, aus einem ehrlichen Mann einen Lumpen zu machen – Aber sag' doch einer, wo der Moor bleibt? –

Spiegelberg: Ehrlich, sagst du? Meinst du, du seist nachher weniger ehrlich, als du jetzt bist? Was heißt du ehrlich? Reichen Filzen ein Drittel ihrer Sorgen vom Hals schaffen, die ihnen nur den goldenen Schlaf verscheuchen, das stockende Geld in Umlauf bringen, das Gleichgewicht der Güter wiederherstellen, mit einem Wort, das goldne Alter wieder zurückrufen, dem lieben Gott von manchem lästigen Kostgänger helfen, ihm Krieg, teure Zeit ersparen – und so bei jedem Braten, den man isst, den schmeichelhaften Gedanken zu haben: den haben dir deine Finten, dein Löwenmut, deine Nachtwachen erworben – von groß und klein respektiert zu werden –

¹⁷ zusammenziehen – *stáhnout, utáhnout, stahovat (vojenské oddíly)*

Schufferle: Kdybych musel ztratit, co sám nesu jako dluh, neměl bych každopádně už zítra co ztratit.

Spiegelberg: Tak tedy! *Postaví se doprostřed mezi ně s naléhavým tónem.* Jestliže ještě kapka německé hrdinské krve ve vašich žilách koluje – pojdte!

Pojďme se usadit do českých lesů, vytvoříme loupežnickou tlupu a – Co na mě civíte? – vaše trocha odvahy se už vypařila?

Roller: Nejsi asi první lump, který odvracel pohled od šibenice – a přece – Jaká jiná volba by nám zbývala?

Spiegelberg: Volba? Co? Tady není co volit! Chcete se dít s lopatou a motykou pro kousek suchého chleba? Chcete lidem pod okny zpívat za hubenou almužnu morytáty? Podívejte, to je možnost volby!

Roller: Tak úplně Spiegelberg nepravdu nemá. Také jsem už dával dohromady své plány.

Schufferle: K čertu! Jste se svými tipy blízko mých projektů.

Schweizer vstává a bere Spiegelberga za ruku: Moritzi, ty jsi velký muž! – nebo slepé prase našlo žalud.

Schwarz: Vynikající plány! Jak přece ti velcí duchové sympatizují! Teď by ještě chybělo, aby se z nás staly ženy a kuplířky.

Spiegelberg: Šaškárny, blbiny! A co vám brání, abyste nemohli být vším v jedné osobě? Můj plán vás bude vždy hnát co nejvýš, a k tomu budete mít slávu a ne-smrtelnost! Podívejte, chudáci! Až tak daleko je třeba myslet! I na posmrtnou slávu, sladký pocit nezapomenutelnosti –

Roller: A nahoře být v seznamu poctivých lidí! Jsi mistrovský řečník, Spiegelbergu, když přijde na to, z čestného muže udělat lumpa. – Ale řekněte přece někdo, kam se poděl Moor? –

Spiegelberg: Poctivých, říkáš? Myslíš, že pak budeš méně poctivý, než jsi teď? Co znamená poctivý? Bohatým lakomcům sundat z krku třetinu starostí, které jim jen zaháněly zlatý spánek, uvízlé peníze vrátit do oběhu, znova vytvořit rovnováhu majetků, jediným slovem přivolat zpátky zlatý věk, milému Bohu pomoci od mnohého obtížného strávnicka, uspořit mu válku, drahý čas – a tak u každé pečeně, kterou jíme, je třeba mít lichotivou myšlenku: to ti získaly tvé lsti, tvá lví odvaha, tvé noční bdění – být všemi respektován –

¹⁸ der Bänkelsänger – *jarmareční zpěvák*; das Bänkellied – *jarmareční píseň, morytát*

Roller: Und endlich gar bei lebendigem Leibe gen¹⁹ Himmel fahren und trotz Sturm und Wind unter Sonne und Mond und allen Sternen schweben, wo selbst die unvernünftigen Vögel des Himmels ihr himmlisches Konzert musizieren? Nicht wahr? – Moritz, Moritz! Nimm dich in Acht! Nimm dich in Acht vor dem dreibeinigen Tiere²⁰!

Spiegelberg: Und das schreckt dich, Hasenherz? Ist doch schon manches Universalgenie, das die Welt hätte reformieren können, auf dem Schindanger verfault, und spricht man nicht von so einem jahrhunde-, jahrtausendelang, da mancher König in der Geschichte überhüpft würde, wenn sein Geschichtschreiber die Lücke in der Geschlechterfolge nicht scheute, und sein Buch dadurch nicht um ein paar Seiten gewönne, die ihm der Verleger mit barem Gelde bezahlt – Und wenn dich der Wanderer so hin und her fliegen sieht im Winde – der muss auch kein Wasser im Hirn gehabt haben, brummt er in den Bart und seufzt über die elenden Zeiten.

Schweizer *klopft ihn auf die Achsel:* Meisterlich, Spiegelberg! Meisterlich! Was, zum Teufel, steht ihr da und zaudert?

Schwarz: Und lass es auch Prostitution heißen – Was folgt weiter? Nein, Bruder Moritz! Dein Vorschlag ist gut.

Schufferle: Spiegelberg, du hast auch mich geworben!

Razmann: Du hast, wie ein anderer Orpheus, die heulende Bestie, mein Gewissen, in den Schlaf gesungen. Nimm mich ganz, wie ich da bin.

Grimm: Wer am meisten bietet, der hat mich. Nimm diese Hand, Moritz.

Roller: Und auch du, Schweizer? *Gibt Spiegelberg die rechte Hand.* Also verpfänd' ich meine Seele dem Teufel.

Spiegelberg: Und deinen Namen den Sternen! Was liegt daran, wohin auch die Seele fährt? Kameraden! *aufgesprungen* frisch auf! Kameraden! Was in der Welt wiegt diesen Rausch des Entzückens auf? Kommt, Kameraden!

Roller: Sachte nur! Sachte! Wohin? Das Tier muss auch seinen Kopf haben, Kinder!

Spiegelberg *giftig:* Was predigt der Zauderer? Stand nicht der Kopf schon, eh noch ein Glied sich regte? Folgt, Kameraden!

Roller: Gemach, sag' ich. Auch die Freiheit muss ihren Herrn haben. Ohne Oberhaupt ging Rom und Sparta zugrunde.

¹⁹ gen – *k(e)*, (směrem) *na* (zastaralá, méně používaná předložka)

²⁰ tzn. der Galgen – *síbenice*

Roller: A nakonec ještě s živoucím tělem odjet do ráje a vzdor bouři a větru se vznášet pod sluncem, měsícem a všemi hvězdami, kde pošetilé ptactvo nebeské provozuje svůj nebeský koncert? Že ano? – Moritzi, Moritzi! Měj se na pozoru! Měj se na pozoru před šibenicí!

Spiegelberg: A to tě děsí, ty srdce zaječí? Už přece mnohý génius, který by byl mohl reformovat svět, shnil na mrchovišti, a copak se o něm nemluví po staletí ba tisíciletí, a na druhé straně mnohého krále by málem vynechali z dějin, kdyby se jeho dějepisec neobával mezery v rodové posloupnosti, a tak rozšířil svou knihu o pár stránek, které mu nakladatel zaplatil v hotovosti – A když tě poutník vidí tak poletovat sem a tam ve větru – ten určitě neměl vodu místo mozku, bručí si pod vousy a naříká na špatné časy.

Schweizer *mu poklepe na rameno:* Mistrné, Spiegelbergu! Mistrné! Co tu k čertu stojíte a váháte?

Schwarz: A nechť se tomu říká prostituce – Co následuje? Ne, bratře Moritzi! Tvůj návrh je dobrý.

Schufterle: Spiegelbergu, i mne jsi získal!

Razmann: Ty jsi, jako další Orfeus, ukolébal zpěvem k spánku tu vyjící bestii, mé svědomí. Vezmi mě se vším všudy, jak mě tu máš.

Grimm: Kdo mi dá nejvíc, toho jsem. Zde máš mou ruku, Moritzi.

Roller: Ty také, Schweizere? *Podává Spiegelbergovi pravici.* Tak tedy dávám svou duši ďáblu do zástavy.

Spiegelberg: A své jméno hvězdám! Co záleží na tom, kam se duše odebere? Kamarádi! *vyskakuje zčerstva vzhůru!* Kamarádi! Co se na světě vyrovná tomuto nadšenému opojení? Pojdte, kamarádi!

Roller: Jen opatrně! Opatrně! Kampak? Zvíře musí mít také hlavu, hoši!

Spiegelberg jedovatě: Co nás poučuje ten váhavec? Copak tu hlava už nebyla, dříve než se končetina začala hýbat? Za mnou, kamarádi!

Roller: Pomalu, říkám. Také svoboda musí mít svého pána. Bez hlavy Řím a Sparta zahynuly.

Spiegelberg *geschmeidig*: Ja – haltet – Roller sagt recht. Und das muss ein erleuchteter Kopf sein. Versteht ihr? Ein feiner, politischer Kopf muss das sein. Ja! Wenn ich mir's denke, was ihr vor einer Stunde wart, was ihr jetzt seid, – durch *einen* glücklichen Gedanken seid – Ja freilich, freilich müsst ihr einen Chef haben – und wer diesen Gedanken entsponnen hat, sagt, muss das nicht ein erleuchteter Kopf sein?

Roller: Wenn sich's hoffen ließe – träumen ließe – Aber ich fürchte, er wird es nicht tun.

Spiegelberg: Warum nicht? Sag's keck heraus, Freund! – So schwer es ist, das kämpfende Schiff gegen die Winde zu lenken, so schwer sie auch drückt, die Last der Kronen – sag's unverzagt, Roller! – Vielleicht wird er's doch tun.

Roller: Und leck²¹ ist das Ganze, wenn er's nicht tut. Ohne den Moor sind wir Leib ohne Seele.

Spiegelberg *unwillig von ihm weg*: Stockfisch²²!

Moor *tritt herein in wilder Bewegung und läuft heftig im Zimmer auf und nieder, mit sich selber*: Menschen – Menschen! Falsche, heuchlerische Krokodilbrut²³! Ihre Augen sind Wasser! Ihre Herzen sind Erz! Küsse auf den Lippen! Schwerter im Busen! Löwen und Leoparden füttern ihre Jungen, Raben tischen ihren Kleinen auf dem Aas, und er, er – Bosheit hab' ich dulden gelernt, kann dazu lächeln, wenn mein erboster Feind mir mein eigenes Herzblut zutrinkt – aber wenn Blutliebe zur Verräterin, wenn Vaterliebe zur Megäre wird, o so fange Feuer, männliche Gelassenheit! Verwilde zum Tiger, sanftmütiges Lamm, und jede Faser reckte sich auf zu Grimm und Verderben!

Roller: Höre, Moor! Was denkst du davon? Ein Räuberleben ist doch auch besser, als bei Wasser und Brot im untersten Gewölbe der Türme?

Moor: Ist das Vattertreue? Ist das Liebe für Liebe? Ich möchte ein Bär sein und die Bären des Nordlands wider dies mörderische Geschlecht anhetzen – Reue, und keine Gnade! – O, ich möchte den Ozean vergiften, dass sie den Tod aus allen Quellen saufen! Vertrauen, unüberwindliche Zuversicht, und kein Erbarmen!

Roller: So höre doch, Moor, was ich dir sage! Höre doch, vor Rasen hörst du ja nicht.

²¹ leck – doslova *netěsný, dřavý, prosakující (člun apod.)*

²² der Stockfisch – doslova *sušená treska*

²³ die Brut – doslova *mládata (ptačí)*

Spiegelberg *poddajně*: Ano – zadržte – Roller má pravdu. A musí to být osvícená hlava. Rozumíte? Vybraná, politická hlava to musí být. Ano! Když si pomyslím, jací jste byli před hodinou, a jací jste teď, – díky šťastné myšlence – No jasně, samozřejmě musíte mít šéfa – a kdo na tu myšlenku přišel, řekněte sami, není to jistě bystrá hlava?

Roller: Kdybych mohl doufat – mohl o tom snít – Ale bojím se, že on to neudělá.

Spiegelberg: Proč ne? Jen s tím odvázně ven, příteli! – Je to těžké, řídit bojující loď proti větrům, tak silně také tlačí tíha koruny – řekni to odhodlaně, Rollere! – Snad to přece udělá!

Roller: A to celé by bylo k ničemu, jestli to neudělá. Bez Moora jsme tělo bez duše.

Spiegelberg *rozhořčeně stranou*: Hlupák!

Moore *vstoupí ve velkém pohnutí a divoce pobíhá po místnosti sem a tam*: Lidé – lidé! Falešný, pokrytecký krokodýlí potěr! Jejich oči samá voda! A jejich srdce jsou z kovu! Na rtech polibky! Meče v prsou! Lvi a leopardi krmí svá mláďata, krkavci prostírají svým mladým na mršině, a on, on – zlomyslnost jsem se naučil snášet, umím se usmívat, když můj rozzuřený nepřítel si připíjí krví mého srdce – ale když se pokrevní láska stane zrádkyní, když otcovská láska se stane dračicí, ó rozhoř se, mužská chladnokrevnost! Staň se tygrem, dobromyslný beránku, a každé vlákno ať se pozvedne k hněvu a zkáze!

Roller: Poslyš, Moore! Co si o tom myslíš? Loupežnický život je přece lepší, než být o chlebu a vodě v nejhlubším sklepení věže?

Moore: Toto je otcovská věrnost? Je to láska pro lásku? Chtěl bych být medvědem a medvědy severských zemí poštvat proti tomu ukrutnému pokolení – žal a žádná milost! – Ó, chtěl bych otrávit oceán, aby chlastali smrt ze všech pramenů! Důvěra, nezdočná víra, a žádné slitování!

Roller: Tak poslouchej přece, Moore, co ti říkám! Poslouchej, kvůli tomu běsnění nic neslyšíš.

Moor: Weg, weg von mir! Ist dein Name nicht Mensch? Hat dich das Weib nicht geboren? – Aus meinen Augen, du mit dem Menschengesicht! Ich hab´ ihn so unaussprechlich geliebt! So liebte kein Sohn; ich hätte tausend Leben für ihn – *schäumend auf die Erde stampfend*. Ha! – Wer mir jetzt ein Schwert in die Hand gäbe, dieser Otternbrut eine brennende Wunde zu versetzen! Wer mir sagte, wo ich das Herz²⁴ ihres Lebens erzielen, zermalmen, zernichten – er sei mein Freund, mein Engel, mein Gott – ich will ihn anbeten!

Roller: Eben diese Freunde wollen ja wir sein, lass dich doch weisen!

Schwarz: Komm mit uns in die böhmischen Wälder! Wir wollen eine Räuberbande sammeln, und du – *Moor stiert ihn an*.

Schweizer: Du sollst unser Hauptmann sein! Du musst unser Hauptmann sein!

Spiegelberg *wirft sich wild in einen Sessel:* Sklaven und Memmen!

Moor: Wer blies dir das Wort ein? Höre, Kerl! *Indem er Schwarz hart ergreift* das hast du nicht aus deiner Menschenseele hervorgeholt! Wer blies dir das Wort ein? Ja, zum Teufel! Das wollen wir, das müssen wir! Der Gedanke verdient Vergötterung – Räuber und Mörder! – So wahr meine Seele lebt, ich bin euer Hauptmann!

Alle mit lärmendem Geschrei: Es lebe der Hauptmann!

Spiegelberg *vor sich:* Bis ich ihm hin helfe!

Moor: Siehe, da fällt´s wie der Star vor meinen Augen! Was für ein Tor ich war, dass ich ins Käfig zurückwollte! Mein Geist dürstet nach Taten, mein Atem nach Freiheit. – „Mörder, Räuber!“ – Mit diesem Wort war das Gesetz unter meine Füße gerollt. Weg dann von mir Sympathie und menschliche Schonung! – Ich habe keinen Vater mehr, ich habe keine Liebe mehr, und Blut und Tod soll mich vergessen lehren, dass mir jemals etwas teuer war! Kommt, kommt! Es bleibt dabei, ich bin euer Hauptmann! Und Glück zu²⁵ dem Meister unter euch, der am wildesten sengt, am grässlichsten mordet, denn ich sage euch, er soll königlich belohnt werden – Tretet her um mich ein jeder und schwört mir Treu und Gehorsam zu bis in den Tod!

Alle *geben ihm die Hand:* Wir schwören dir Treu und Gehorsam bis in den Tod!

Moor: Nun, und jetzt schwör´ ich euch hier, treu und standhaft euer Hauptmann zu bleiben bis in den Tod! Den soll dieser Arm gleich zur Leiche machen, der jemals zagt oder zweifelt oder zurücktritt! Ein gleiches widerfahre mir von jedem unter euch, wenn ich meinen Schwur verletze! Seid ihr´s zufrieden?

²⁴ das Herz – doslova *srdce*; spisovatel často používá tento výraz v přeneseném významu, např. *odvaha, jádro, podstata* apod.

²⁵ Glück auf! Glück zu! – *Zdarbůh! hodně štěstí* apod.

Moor: Pryč, pryč ode mne! Není tvé jméno člověk? Neporodila tě žena? – Jdi mi z očí, ty s lidským obličejem! Já ho tak nevýslovně miloval! Tak nemiloval žádný syn; byl bych za něj tisíc životů – *zuřivě dupá do země.* Ha! – Kdo by mi teď dal do ruky meč, abych zasadil tomu zmijímu plemeni horoucí ránu! Kdo by mi řekl, kde dosáhnout, rozdrtit, zničit jádro jejich života – ten ať je mým přítelem, mým andělem, mým Bohem – budu ho uctívat!

Roller: Právě takoví přátelé chceme být, nech si to přece vysvětlit!

Schwarz: Pojď s námi do českých lesů! Chceme shromáždit loupežnickou bandu, a ty – *Moor na něj zírá.*

Schweizer: Ty buď naším velitelem! Musíš být naším velitelem!

Spiegelberg *se prudce vrhá do židle:* Otroci a skety!

Moor: Kdo ti to slovo našeptal? Poslyš, chlapče! *Zatím co tvrdě popadá Schwarze* to jsi sám nevydoloval ze své lidské duše! Kdo ti to našeptal? Ano, k čertu! To uděláme, to musíme! Ta myšlenka si zasluhuje zbožnění – loupežníci a vrahové! – Jako že je nebe nade mnou²⁶, budu vaším velitelem!

Všichni s hlasitým křikem: Ať žije velitel!

Spiegelberg *pro sebe:* Dokud mu od toho nepomohu.

Moor: Podívej, zde to padá jako hvězda před máma očima! Jaký jsem to byl blázen, když jsem chtěl zpátky do klece! Můj duch žíznil po činech, můj dech po svobodě! – „Vrah, loupežník!“ – Těmito slovy jsem pošlapal zákon. Ztrácím lidskou přízeň a zastání! – Nemám už otce, nemám už lásku, a krev a smrt ať mě naučí zapomenout, že mi kdysi bylo něco drahé! Pojdte, pojdte! Je to tak, jsem váš velitel! A štěstí ať přeje tomu mistru mezi vámi, který dokáže nejdivočeji pálit, nejstrašlivěji vraždit, neboť vám říkám, ten má být královsky odměněn – Přistupte ke mně jeden každý a přísahajte mi věrnost a poslušnost až do smrti!

Všichni mu podávají ruku: Přisaháme ti věrnost a poslušnost až do smrti!

Moor: Tak, a nyní zde přísahám já vám, že zůstanu věrně a vytrvale vaším velitelem až do smrti! Ať tato ruka usmrtí toho, kdo někdy pozbude odvahy, zapochybuje nebo ustoupí! A kdybych porušil přísahu, ať se od kohokoliv z vás stane totéž mně! Jste s tím spokojeni?

²⁶ So wahr ich lebe! – *Jako že tu stojím! Jako že je nebe nade mnou! Ať se propadnu!* – užívá se v běžném hovoru

Spiegelberg läuft wütend auf und nieder.

Alle: Wir sind's zufrieden.

Moor: Nun dann, so lasst uns gehn! Fürchtet euch nicht vor Tod und Gefahr, denn über uns waltet ein unbeugsames Fatum! Jeden ereilet endlich sein Tag, es sei auf dem weichen Kissen von Flaum, oder im rauhen Gewühl des Gefechts, oder auf offenem Galgen! Eins davon ist unser Schicksal!

Sie gehen ab.

Spiegelberg *ihnen nachsehend, nach einer Pause:* Dein Register hat ein Loch. Du hast das Gift weggelassen. *Ab.*

Im Moorischen Schloss. Amaliens Zimmer.

Franz, Amalia

Franz: Du siehst weg, Amalia? Verdien' ich weniger, als der, den der Vater verflucht hat?

Amalia: Weg! – Ha des liebevollen barmherzigen Vaters, der seinen Sohn Wölfen und Ungeheurn preisgibt! Daheim labt er sich mit süßem köstlichem Wein und pflegt seiner morschen Glieder in Kissen von Eider, während sein großer, herrlicher Sohn darbt – schämt euch, ihr Unmenschen²⁷! Schämt euch, ihr Schande der Menschheit! – Seinen einzigen Sohn!

Franz: Ich dächte, er hätt' zwei.

Amalia: Ja, er verdient, solche Söhne zu haben, wie du bist. Auf seinem Totenbett wird er umsonst die welken Hände ausstrecken nach seinem Karl und schauernd zurückfahren, wenn er die eiskalte Hand seines Franz' fasst – O, es ist süß, es ist köstlich süß, von deinem Vater verflucht zu werden! Sprich, Franz, liebe brüderliche Seele, was muss man tun, wenn man von ihm verflucht sein will?

Franz: Du schwärmst, meine Liebe, du bist zu bedauern.

Amalia: O, ich bitte dich – bedauerst du deinen Bruder? – Nein, Unmensch, du hasst ihn! Du hasst mich doch auch?

Franz: Ich liebe dich, wie mich selbst, Amalia.

Amalia: Wenn du mich liebst, kannst du mir wohl eine Bitte abschlagen?

Franz: Keine, keine! Wenn sie nicht mehr ist als mein Leben.

Amalia: O, wenn das ist! Eine Bitte, die du so leicht, so gern erfüllen wirst. *Stolz.* – Hasse mich! Ich müsste rot werden vor Scham, wenn ich an Karl denke und mir eben einfiel, dass du mich nicht hasst. Du versprichst mir's doch? – Jetzt geh und lass mich, ich bin so gern allein!

²⁷ der Unmensch – *nelida, necita*

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.